

Inhoud

1	Kennismaken met Node.js	1
	Wat is Node.js?	2
	Server-sided JavaScript	3
	Ryan Dahl	3
	Kenmerken van Node.js	4
	Geen DOM beschikbaar	7
	JSON	8
	De MEAN-stack	8
	Waarom Node.js gebruiken?	9
	Wanneer Node.js niet gebruiken?	10
	Verschillende manieren om Node.js te gebruiken	11
	Benodigde voorkennis	12
	Tips voor meer lezen	13
	Waarom een boek?	13
	De ontwikkelomgeving inrichten	14
	Besturingssysteem en Editor	14
	Debuggen in Chrome	16
	Oefenbestanden downloaden	17
	npm install	18
	Conclusie	18
2	Uw eerste Node.js-project	19
	Node.js downloaden en installeren	20
	Stap 1 – Check Node.js	20
	Stap 2 – Installeer Node indien nodig	20
	Stap 3 – Check de installatie via de Node.js REPL	22
	Hello World in Node.js	24
	Het bestand uitbreiden	24
	Handige hulpjes – scripts monitoren en debuggen	25
	Nodemon installeren	26
	Node.js-scripts debuggen met node-inspector	26

Verder dan Hello World – een eigen webserver maken	29
Stap 1 – De module http laden	29
Stap 2 – De webserver schrijven	30
Stap 3 – HTML retourneren	32
De Node.js-documentatie leren lezen	33
Http-headers inspecteren	37
Conclusie	39
Praktijkoefeningen	40
3 Node.js-modules en -packages	45
Inleiding – modules en packages	46
CommonJS	46
Eenvoudige Node.js-modules	47
Wat is een package?	48
Praktijk – Een logging module schrijven	49
Stap 1 – De logger schrijven	50
Stap 2 – de app schrijven	50
Andere schrijfwijze voor de logger	51
Modules laden in andere modules	52
Conclusie	53
NPM gebruiken	54
Meer leren over npm	55
De module moment gebruiken	56
De map node_modules	58
Enkele populaire NPM packages	60
Underscore en lodash	60
Request	61
Colors	61
Express, Mongoose en andere	63
Zelf packages maken met npm init	63
Package.json	63
Modules toevoegen aan package.json	65
Een package (her)installeren via npm install	66
Conclusie	67
Regels voor require()	68
Conclusie	69
Praktijkoefeningen	70

4	Core modules en webapplicaties	73
	Enkele belangrijke variabelen en modules	74
	Console	74
	Timers	75
	De globals <code>__filename</code> en <code>__dirname</code>	76
	De module Path	77
	Module File System	79
	Testen of een bestand bestaat met <code>fs.exists()</code>	82
	De webserver uitbreiden	83
	De homepage serveren	84
	Checken of het gevraagde bestand bestaat	85
	Streams – Het bestand serveren via een helperfunctie en events	85
	HTML-bestanden maken	86
	De Node-server starten	87
	De webserver verbeteren – MIME-types	88
	Module mime installeren	90
	Betere methode voor 404	91
	Server starten met callbackfunctie	93
	Dynamisch HTML genereren: Node.js templating engines	93
	Conclusie	95
	Praktijkoefeningen	97
5	Webapplicaties met Express	99
	Inleiding – wat is Express?	100
	“Unopiniated framework”	102
	Alternatieven voor Express	103
	Een Express-app maken	104
	Express installeren	105
	Routes definiëren	106
	JSON retour zenden	107
	Een Express-API maken	109
	Beginnen met de API	109
	Data invoegen met <code>require()</code>	110
	De routes voor de API schrijven	111
	Routeparameters gebruiken	112
	Statische bestanden serveren	114
	De opdrachten <code>app.use()</code> en <code>express.static()</code>	115
	De HTML-site maken	115

Werken met middleware	119
app.use()	120
Parameters voor app.use()	120
Soorten middleware	121
Volgorde is belangrijk!	122
Middleware per route of path	123
POST-requests	124
Extra middleware – body-parser	125
body-parser toevoegen en configureren	125
POST-request verwerken in Express	126
Een POST-request verzenden met Postman	128
Een HTML-formulier verwerken	130
De functie Router()	132
express.Router()	132
Abstracte routes	134
Verschillende versies van een API	135
Router gebruiken in de applicatie	137
Conclusie	138
De Express-documentatie verkennen	139
Conclusie	140
Praktijkoefeningen	141
6 Data verwerken met MongoDB en Mongoose	143
Inleiding – Databases en Node.js	144
Relationele databases (traditioneel)	144
Document databases	145
Structuur	146
Meer over MongoDB	147
Documentgeoriënteerd	148
Duplicatie van data	149
Het veld _id	150
Geen schema	151
MongoDB installeren	152
Installatie op Windows	153
Installatie op Mac	154
MongoDB-configuratiebestand	154
MongoDB starten	156
Database maken en documenten toevoegen	157
Een query uitvoeren	158
Databases opvragen	159

De rol van Mongoose	161
Modellen en schema's	161
Werkwijze in dit hoofdstuk	163
Een Mongoose-CRUD-applicatie maken	163
Centrale connectie met database	164
Model voor boeken	164
API-endpoints maken in de server	165
Boek toevoegen in de database	167
Code testen met Postman	168
Books of books?	170
GET-requests verwerken	171
DELETE-requests verwerken	172
Een AngularJS front-end bouwen	174
Server aanpassen	174
Front-end schrijven	175
Formulier maken	175
Boek verwijderen	177
Verder gaan met MongoDB en Mongoose	179
Conclusie	179
Praktijkoefeningen	181
7 Node.js-deployment en meer tips	183
Inleiding – wat is deployment?	184
PAAS	184
Meer cloudservices voor hosting	186
Vorbereiding voor deployment	187
Dynamische poort instellen	187
Dynamisch pad in front-end instellen	188
Werken met Git	189
Git-workflow	190
Git-repository maken	191
.gitignore maken	191
Eerste commit	192
Status checken	193
Deployment naar Microsoft Azure	194
Nieuwe website maken	195
Git-repository deployen naar Azure	196
Remote host toevoegen aan Git	198
De site bijwerken en opnieuw uitrollen	199

Deployment naar Heroku	201
Aanmelden bij Heroku	202
Heroku toolbelt	202
Inloggen bij Heroku	203
Een app maken bij Heroku	204
Heroku-app deployen	205
Heroku Dashboard	206
Verder gaan met Node.js	207
CORS instellen	207
Authentication met jwt	210
Realtime communication met websockets	211
Conclusie	214
Praktijkoefeningen	215
Index	217

Kennismaken met Node.js

JavaScript is overal. Al jarenlang wordt gebruik gemaakt van JavaScript-bibliotheken en -frameworks in de browser. Erg bekend zijn onder meer jQuery, AngularJS en React. Een relatief nieuwe ontwikkeling is het gebruik van JavaScript in serversided projecten. Hiervoor wordt Node.js ingezet. Sinds het debuut van Node in 2009 is het een van de populairste projecten op Github, zijn er duizenden modules gepubliceerd voor de Node Package Manager (NPM) en is Node.js verplichte kost als u gebruik wilt maken van tools als PhoneGap, Grunt, Gulp, Bower en talloze andere. In dit hoofdstuk maakt u kennis met enkele achtergronden van Node.js en kijken we naar het inrichten van een Node.js-werkomgeving.

In dit hoofdstuk:

Wat is Node.js?

Waarom Node.js gebruiken?

Kenmerken van Node.js-applicaties.

De werkomgeving instellen.

Plaats van dit boek in de Web Development Library.

Wat is Node.js?

Als u het vakgebied van de web developer een beetje gevolgd hebt de afgelopen jaren, zal het u niet ontgaan zijn: JavaScript is overal. Hoewel JavaScript dit jaar zijn twintigste verjaardag viert (de taal is in 1995 gemaakt door Brendan Eich), is JavaScript pas echt populair geworden door de introductie van jQuery in 2006. Daarna is het hard gegaan. Er zijn ondertussen talloze jQuery-plug-ins beschikbaar. Ook op het gebied van complete JavaScript-frameworks zijn grote stappen gezet door onder meer Durandal, Ember, AngularJS en meer recentelijk Angular2, Aurelia en React. Gemeenschappelijk kenmerk van al deze tools is dat ze in de browser draaien.

De kwaliteit van JavaScript

We doen in dit boek geen uitspraken over de kwaliteit van JavaScript als programmeertaal. Of u nu van JavaScript houdt of niet, het is nu eenmaal de populairste programmeertaal op internet en de enige taal die draait in de browser. En met de introductie van Node.js dus ook op de server. De volgende versie van JavaScript (EcmaScript 2015, voorheen EcmaScript6, gestandaardiseerd in juni 2015) zal veel tekortkomingen van het huidige JavaScript aanpakken. Maar op dit moment is EcmaScript 2015 nog niet klaar voor productie. We gebruiken in dit boek dan ook traditioneel JavaScript (ES5), zoals het op dit moment door de Node V8-engine wordt ondersteund.

In dit hoofdstuk leest u meer over de belangrijkste achtergronden en kenmerken van Node.js. Met Node.js kunt u ook JavaScript schrijven in server-sided projecten. Wilt u direct in het diepe springen, ga dan aan de slag met de praktijk van hoofdstuk 2!

Server-sided JavaScript

Een gezamenlijk kenmerk van alle libraries die hiervoor werden genoemd is dus dat ze draaien in de browser. Het zijn client-sided frameworks. Node.js is dat niet. Node maakt JavaScript-applicaties beschikbaar buiten de browser. Op de website (nodejs.org) wordt Node.js omschreven als:

“Node.js is a platform built on Chrome’s JavaScript runtime for easily building fast, scalable network applications. Node.js uses an event-driven, non-blocking I/O model that makes it lightweight and efficient, perfect for data-intensive real-time applications that run across distributed devices.”

Praktijkgericht

Zoals in alle titels in de Web Development Library gaan we zo snel mogelijk in op de praktijk, zonder na te streven 100% volledig te zijn. Hiervoor verwijzen we graag naar de officiële documentatie en naar de talloze URL's in dit boek als achtergrondinformatie.

Ryan Dahl

Ryan Dahl van het bedrijf Joyent (www.joyent.com) is de oorspronkelijke maker van Node.js. Hij heeft van 2009 tot 2012 leiding gegeven aan het ontwikkelteam. Op dit moment is Timothy J. Fontaine de *project lead* van Node.js en is de verdere ontwikkeling in handen van de onafhankelijke stichting Node.js Foundation. Het bedrijf Joyent is nog steeds een van de sponsors van de Node.js Foundation, maar inmiddels wordt Node ook ondersteund door andere grote partijen in de markt (IBM, Microsoft, PayPal en andere).

Afbeelding 1.1 *Ryan Dahl stond aan de wieg van Node.js. Inmiddels is de ontwikkeling ervan in handen van de Node.js Foundation.*

De rol van io.js

Medio 2014 was er een scheuring in de Node.js-wereld. Een aantal personen vond dat de ontwikkeling van Node.js de verkeerde kant op ging en ze richtten daarom io.js op als alternatief. Sinds mei 2015 zijn de gelederen weer gesloten en werken beide partijen samen in de Node.js Foundation. Er is nu gelukkig dus weer één versie van Node.js.

Kenmerken van Node.js

We zijn zo vrij de definitie van het Node.js-team beknopt uit te leggen en als volgt te vertalen:

- Node.js is een standalone versie van de JavaScript-runtime die in Google Chrome aanwezig is. Of, zo u wilt: de JavaScript-engine is losgetrokken uit Chrome en als standalone product

beschikbaar gemaakt. Zo kunnen JavaScript-apps buiten de browser draaien.

- Node maakt hiervoor gebruik van een event-driven architectuur. Dit betekent dat u veel code zult schrijven die reageert op events. Callbackfuncties liggen ten grondslag aan de werking van vrijwel elke Node-applicatie.
- Node is gemaakt voor het bouwen van snelle, schaalbare netwerkapplicaties. Dat betekent dat de module `http` is ingebouwd. Er is dus standaard een netwerkprotocol aanwezig. De module `http` is een zogenoemde *first class citizen* in Node.js-applicaties. Er is geen andere webserver nodig zoals Apache, nginx of Internet Information Server.
- Omdat een programma alleen maar hoeft te reageren op events, is de performance onwaarschijnlijk goed. Nooit wordt de uitvoering geblokkeerd omdat het programma op het resultaat van een berekening staat te wachten. In plaats daarvan wordt de berekening uitbesteed aan een functie of andere externe toepassing (bijvoorbeeld het ophalen van data uit een database). Er wordt een callbackfunctie uitgevoerd als de berekening gereed is, of de data is geladen. Dit wordt bedoeld met het *non-blocking I/O model* in de beschrijving. In pseudo-code zou dat er als volgt uitzien:

```
// ***** FOOT: synchrone code
var user = User.findById(100);
// ...wacht tot operatie gereed is, doe daarna iets met user.
```

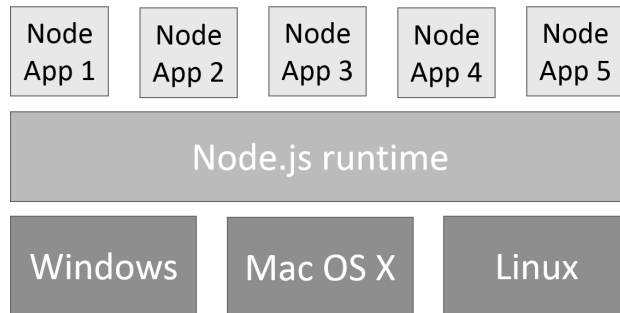
```
// ***** GOED: asynchrone code
User.findById(100, function(user){
  // callback: doe iets met user zodra de operatie compleet is.
});
```

- Wat blijkt nu? Op het web vindt enorm veel I/O-verkeer plaats. Ga maar na: elke bestandshandeling (het serveren van HTML-, CSS- en JavaScript-bestanden) is een I/O handeling. Het ophalen of wegschrijven van gegevens zijn I/O-operaties

en ga zo maar door. Daarom is Node.js enorm geschikt voor webservers of realtime, data-intensieve handelingen.

- Node.js is geschreven voor JavaScript, het is niet geschreven in JavaScript. Node.js zelf is gewoon een uitvoerbaar programma dat is geschreven in C++ en geschikt is gemaakt voor Windows, Mac en Linux. Op die systemen moet het apart worden geïnstalleerd. Maar omdat alle Node-toepassingen zelf zijn geschreven in JavaScript, hoeft u het maar één keer te schrijven en draait de applicatie vervolgens (via Node) op alle besturingssystemen. Deze architectuur is te zien in afbeelding 1.2.

JavaScript – applicaties:

Afbeelding 1.2 Node.js is als runtime beschikbaar voor Windows, Mac OS X en Linux. De toepassingen schrijft u in JavaScript.

- Node.js maakt gebruik van één JavaScript-engine, de Chrome V8-engine. Dit betekent (hoera!) dat u in applicaties geen rekening meer hoeft te houden met verschillende JavaScript-dialecten of afwijkende implementaties in verschillende browsers. Zowel op Windows, Mac als Linux programmeert u voor dezelfde engine. Node-JavaScript is altijd en overal hetzelfde. Een abstractie-library als jQuery zult u voor Node.js dan ook nooit nodig hebben.

De JavaScript event loop

Als u nog niet zo bekend bent met de JavaScript event loop of de manier waarop JavaScript intern omgaat met asynchrone code, bekijk dan de presentatie van Philip Roberts op YouTube: *what the heck is the event loop anyway?*, op www.youtube.com/watch?v=8aGhZQkoFbQ.

Afbeelding 1.3 *JavaScript is een event driven taal. Bekijk deze presentatie om te zien wat dit exact betekent.*

Geen DOM beschikbaar

Een ander kenmerk van Node-toepassingen is dat ze geen traditioneel DOM kennen zoals u gebruikt in jQuery, AngularJS en alle andere JavaScript-tools waarmee u bekend bent. Immers, de applicatie draait buiten de browser. Dit betekent ook dat u geen opdrachten kunt gebruiken als `document.getElementById()` of `alert()`. Dit zijn zoals u weet allemaal DOM-handelingen.

In plaats daarvan zult u vaak `console.log()`-meldingen schrijven of in een debugger gebruik maken van watches of breekpunten om code te verbeteren. Hier gaan we later in het boek nog uitgebreid op in.

JSON

Als u een applicatie data wilt laten retourneren (u schrijft bijvoorbeeld een Node.js API), dan wordt bijna altijd het JSON-formaat gebruikt. Het volgende statement is bijvoorbeeld een geldige Node.js-opdracht om data terug te geven vanuit een functie:

```
return ({ "naam" : "Peter Kassenaar" });
```

Ook databases die vaak worden gebruikt in combinatie met Node.js zoals MongoDB of CouchDB retourneren hun informatie meestal in het JSON-formaat. Kortom: zorg er voor dat u JSON kent en begrijpt als u met Node.js aan de slag gaat. Meer informatie is desgewenst beschikbaar op <http://json.org>.

Ook andere databases

Vaak worden zogenoemde NoSQL-databases als CouchDB of MongoDB ingezet in Node-toepassingen. Maar het is zeker mogelijk om Node-applicaties te laten praten met traditionele databases zoals MySQL of SQL Server. Daarvoor is dan wel altijd een extra driver nodig. In hoofdstuk 7 gaan we in op het werken met MongoDB.

De MEAN-stack

Als u bezig gaat met Node.js-toepassingen, zult u ongetwijfeld het begrip *MEAN-stack* tegenkomen. Dit is een bundeling van vier verschillende technieken en modules die gezamenlijk worden ingezet om (web-)applicaties te schrijven. De vier letters staan voor de tools die worden gebruikt:

- **M voor MongoDB** De database voor een applicatie.

- **E voor Express** De module die wordt ingezet om de web-server, routing en API te maken.
- **A voor AngularJS** Het framework waarmee de website wordt gemaakt.
- **N voor Node.js** De motor voor zowel MongoDB als Express.

Hierbij is alleen AngularJS een client-sided component. De rest draait allemaal aan de serverkant. Node.js en Express *zijn* de server, MongoDB is de database die wordt aangesproken vanuit Node.js en Express.

In dit boek maken we gebruik van alle componenten van de MEAN-stack. Na afloop kunt u zich daarom zeker een beeld vormen van het type applicaties dat hiermee wordt gemaakt. U kunt zelf MEAN-applicaties schrijven. De ruimte schiet te kort om uitgebreid in te gaan op AngularJS (zie ook verderop bij Tips voor meer lezen), maar we gebruiken het wel om in de flow van de totale stack te blijven.

Waarom Node.js gebruiken?

Het zou verkeerd zijn om Node.js te gebruiken “omdat iedereen het doet” of “omdat het een coole, nieuwe techniek is” (terzijde: de eerste versie van Node.js stamt alweer uit 2009. Zo vreselijk nieuw is het dus ook weer niet...). U moet zich goed realiseren wat het gebruik van Node.js betekent. De belangrijkste overwegingen zijn:

- **Eén programmeertaal: JavaScript in de client en op de server** U hoeft niet meer te investeren in kennis van zowel een front-end-techniek (JavaScript) als een backend-techniek (Java, C#, PHP enzovoort). Alles is JavaScript. U hoeft nog maar één programmeertaal te leren en de kennis hieromtrent te onderhouden.

- **Code opnieuw gebruiken** Omdat zowel op de server als op de client dezelfde taal wordt gesproken, kan code worden hergebruikt. Het belang hiervan moet overigens niet overdreven worden. Sommige logica zult u misschien opnieuw kunnen gebruiken, maar alle code die met de webpagina (het DOM) te maken heeft, zult u apart moeten schrijven.
- **Snellere ontwikkeltijd** Omdat niet meer geschakeld hoeft te worden tussen verschillende programmeertalen, kan sneller worden ontwikkeld. Node.js-applicaties hoeven ook niet gecompileerd en/of uitgerold (*deployed*) te worden. Net zoals in een website met HTML, CSS en JavaScript kunt u gewijzigde code meestal direct opnieuw testen. Er zijn verschillende live reload- of monitoring-tools aanwezig die een Node-server opnieuw starten zodra ze zien dat een bestand is gewijzigd.
- **Veel JavaScript-kennis aanwezig** Er zijn al duizenden programmeurs opgeleid die erg vaardig zijn met client-sided JavaScript. Deze kennis kunnen ze nu inzetten in een server-sided omgeving. Uiteraard zijn er nieuwe concepten die moeten worden geleerd. In Node.js kunt u bijvoorbeeld werken met het bestandssysteem via de module `fs`, in de browser kan dat niet. En zo zijn er nog een aantal verschillen.
- **Ondersteuning van uit community** Er zijn talloze JavaScript-blogs. Duizenden vragen op Stackoverflow.com en Quora behandelen JavaScript-aspecten. Node.js is een van de populairste repositories op Github. Er zijn meer dan 100.000 open source packages beschikbaar voor NPM. Met andere woorden: het moet wel erg raar lopen als u tegen een probleem oploopt waarvoor vanuit de community nog geen antwoord beschikbaar is.

Wanneer Node.js niet gebruiken?

Node.js is natuurlijk niet geschikt voor alle doeleinden. Als u een van de volgende doelstellingen hebt kunt u voorlopig misschien beter naar een andere tool omkijken.

- **Snelle website-ontwikkeling** Node.js is geen WordPress, Drupal of Joomla. Hoewel er zeker CMS'en en frameworks beschikbaar zijn voor kant-en-klare websites (we noemen bijvoorbeeld **keystonejs.com** of **pencilblue.org**), is de ontwikkeling hiervan nog niet op hetzelfde niveau zoals u kent van de bekende spelers in deze markt.
- **CPU-intensieve applicaties** De JavaScript V8-engine waar Node.js op is gebouwd is supersnel, maar als u zeer rekenintensieve taken wilt uitvoeren (beeldbewerking, audio- en videotooling), kijk dan liever nog even verder naar native tools hiervoor. Node.js is vooral geschikt voor realtime communicatie, intensieve bestands-I/O en event driven toepassingen.

Verschillende manieren om Node.js te gebruiken

Veel gebruikers hebben (vaak zonder dat ze zich hier van bewust zijn) Node.js ooit al eens geïnstalleerd op hun computer. Dit omdat ze werken met PhoneGap, de JavaScript task runner Grunt, het testframework Karma of andere producten. Dit zijn allemaal Node modules. Om deze te kunnen installeren en gebruiken, moeten Node.js en de bijbehorende package manager NPM dus geïnstalleerd zijn. Misschien geldt dit ook voor u.

In dat geval gebruikt u Node alleen maar als platform om andere tools te kunnen gebruiken. U doet eigenlijk niks met Node zelf. Maar daar gaan we in dit boek verandering in aanbrengen!

Globaal gesproken zijn er dus twee manieren om Node.js te gebruiken:

- 1 Gebruik Node als platform om bestaande modules (PhoneGap, Bower, Grunt enzovoort) te kunnen installeren en gebruiken. Node.js is in dat geval een vereiste om de modules te kunnen gebruiken, maar er wordt verder niet rechtstreeks iets mee gedaan.

- 2 Gebruik Node als platform om zelf applicaties voor te ontwikkelen. Dit is de weg die we in dit boek bewandelen. U maakt in dit geval echt gebruik van Node zelf en schrijft met JavaScript toepassingen om eigen modules te ontwikkelen zoals web-servers, communicatie met het bestandssysteem en databases en meer.

Benodigde voorkennis

Dit boek maakt deel uit van de *Web Development Library* (www.webdevelopmentlibrary.nl). In elk deel wordt een op zichzelf staande techniek besproken die te maken heeft met webdevelopment. Andere, gerelateerde technieken worden bekend verondersteld. Zo betaalt u alleen voor datgene wat u echt nodig heeft.

- In dit boek gaan we in op Node.js 0.12.4. Het is een server-sided JavaScript-runtime. We gaan er dan ook van uit dat u voldoende ervaring hebt met JavaScript. Variabelen, statements, functies en objecten worden niet apart besproken. Er wordt redelijk diepgaande kennis bekend verondersteld van JavaScript-concepten.
- U moet kunnen werken in een opdrachtregelomgeving of Command Line Interface (CLI). Dit is cmd.exe in Windows en Terminal in Mac en Linux. Hierin moet u de belangrijkste opdrachten kennen zoals `dir/ls`, `md/mkdir`, `cd` enzovoort.
- Kennis van de Engelse taal is erg handig. Veel video's, informatie en blogposts zijn alleen in het Engels beschikbaar. Hier wordt in het boek regelmatig naar verwezen.